

Plananalyse

Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024

Ronald Nijboer, Yan Crabbendam en Mensje van Puffelen

Contactgegevens

19 mei, 2022

Ronald Nijboer

rnijboer@dsp-groep.nl

Yan Crabbendam

ycrabbendam@dsp-groep.nl

Mensje van Puffelen

mvanpuffelen@dsp-groep.nl

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Onderzoeksvragen en methodiek	5
2.1	Hoofdvraag	5
2.2	Deelvragen	5
3	CmK 2021-2024	8
4	Bevindingen	10
4.1	Soorten programma's	11
4.2	Doelen en doelgroepen	12
4.3	Kennisdeling en deskundigheidsbevordering	14
4.4	Netwerken	16
4.5	Visievorming en borging	19
4.6	Kansengelijkheid	22
4.7	Erfgoed	23
4.8	Risicoanalyse	23
4.9	Monitoring en Evaluatie	24
5	Conclusies	25

1

Inleiding

In Almere slaan een theatergezelschap en een centrum voor cultuuronderwijs de handen ineen, in Zwolle wordt talentontwikkeling centraal gezet, en in Gelderland is een eenduidige werkwijze voor de begeleiding van scholen ontwikkeld. De regeling Cultuureducatie met Kwaliteit brengt allerlei partijen in beweging, zoveel is duidelijk. In het hele land werken scholen en culturele instellingen samen om kunst, cultuur en erfgoed een onderdeel te laten zijn van het lesprogramma.

Sinds 2013 investeert het Fonds voor Cultuurparticipatie met het programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) in cultuuronderwijs. In de periodes 2013-2016 en 2017-2020 zijn de eerste twee edities van CmK gerealiseerd. De nieuwe editie bouwt voort op de twee eerdere periodes, waarbij extra ruimte is voor kansengelijkheid, de vernieuwing van het curriculum, aansluiting binnen- en buitenschools aanbod en meer mogelijkheden voor het voortgezet onderwijs en het mbo.

Voor de huidige CmK-periode voeren 44 penvoerders projecten uit gericht op de (door)ontwikkeling en uitvoering van cultuureducatieve programma's in het po, vo, so en mbo, die de culturele ontwikkeling van het kind centraal te stellen. Het Fonds voor Cultuurparticipatie wil inzicht krijgen in de inhoud van de gehonoreerde projecten en vroeg DSP-groep daarom een plananalyse uit te voeren. In de afgelopen maanden vond deze plananalyse plaats. DSP-groep ontwikkelde een analysekader, waarna alle 44 plannen werden geanalyseerd. De analyse leidde uiteindelijk tot dit rapport.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de onderzoeksvragen te lezen. Vervolgens staan we in hoofdstuk 3 stil bij de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024. In hoofdstuk 4 komen de bevindingen aan bod, gevolgd door de conclusies in hoofdstuk 5.

2 Onderzoeksvragen

2.1 Hoofdvraag

De hoofdvraag die centraal staat luidt:

Wat voor soort programma's gaan de afzonderlijke penvoerders uitvoeren voor cultuureducatie in het po, vo, so en mbo en welke overeenkomsten en verschillen tussen de penvoerders zijn er in de aanpak per onderdeel?

2.2 Deelvragen

Om de hoofdvraag te beantwoorden formuleren we een aantal deelvragen.

Overkoepelend

- 1 Wat voor soort programma's gaan penvoerders uitvoeren voor cultuureducatie in het po, vo, so en mbo?
- 2 Wat zijn sterke en zwakke punten van het plan? Wat zijn kansen en bedreigingen? (SWOT-analyse)

Doelen en doelgroepen

- 3 Wat is de overkoepelende doelstelling?
- 4 Wat is de specifieke doelstelling per doelgroep?
- 5 Op welke doelgroepen is het programma gericht? (voorschools, po, vo, so, mbo, pabo, kuvo, culturele instellingen. Zowel op het niveau van instellingen als van mensen)

Samenwerking

- 6 Wat is er in de plannen opgenomen aan kennisdeling en met welke netwerken?
- 7 Welke samenwerking met BIS instellingen is er en hoe is de samenwerking vormgegeven?
- 8 Op welke manier is er aandacht voor het opzetten of doorontwikkelen van samenwerking tussen scholen en culturele partners?
- 9 In hoeverre zijn er opgezette of doorontwikkelde samenwerkingen uit de eerdere CmK-programma's tussen scholen en culturele partners en hoe zijn deze samenwerkingen zijn vormgegeven?

Visievorming en samenhang

- 10 Met welke activiteiten geeft de penvoerder vorm aan visievorming van scholen en culturele instellingen op cultuureducatie in aansluiting op het curriculum van het onderwijs?
- 11 Welke samenhangende programma's voor de verbinding po en vo zijn er opgezet (facultatief)? En welke penvoerder heeft dit in het plan opgenomen?
- 12 In hoeverre is er sprake van het ontwikkelen van integrale cultuureducatie-activiteiten in verbinding met andere vakken (facultatief)
- Wat voor soort vakintegratie en hoeveel programma's worden ontwikkeld, door welke penvoerder?
 - Hoe is de aansluiting van cultuureducatie-activiteiten binnen en buiten school (facultatief)
 - Wat is het aantal en soort aansluitingen binnen- en buitenschools, door welke penvoerder?

Deskundigheidsbevordering en kennisdeling

- 13 Hoeveel, welke en voor welk doel en doelgroep is aan deskundigheidsbevordering opgenomen in de plannen?
- 14 Op welke wijze is het delen van inzichten en opbrengsten met de gemeente of provincie opgenomen in de aanvraag en bij welke penvoerder?

Borging/verankering

- 15 In hoeverre is er sprake van borging of verankering van de lokale programma's?
- Wat is de positie van de penvoerder in de lokale infrastructuur?
 - Wat is de mate van kwaliteit en dekking van het culturele veld?
 - In hoeverre is het project verankerd in de programma's van scholen?
 - In hoeverre wordt rekening gehouden met lokaal cultuurbeleid?
 - Is er sprake van samenwerking met PABO/KUVO, etc.?
 - Is er sprake van indirecte of directe matching?

Thema's

Kansengelijkheid

- 16 Hoeveel nieuwe scholen uit het po die in eerdere CmK-programma's niet zijn bereikt verwacht de aanvrager te gaan bereiken? Hoeveel daarvan zijn scholen met achterstand scores en scholen in een cultureel schraal gebied?
- 17 Wat voor specifieke aanpak zetten penvoerders voor de twee sporen op? Wat is daarbij de beschreven visie op het thema kansengelijkheid in relatie tot cultuureducatie en draagt de gekozen aanpak bij aan het vergroten van kansengelijkheid?

Erfgoed

- 18 In hoeverre is erfgoed opgenomen in de programma's en bij welke penvoerder?

Monitoring en Evaluatie

- 19 Op welke wijze past de penvoerder monitoring en evaluatie toe om gedurende het programma te kunnen bijsturen?

Voordat we ingaan op de plannen is het van belang om kort stil te staan met wat de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024 beoogt.

In de subsidieregeling wordt het doel van de regeling (Artikel 1.2)¹ als volgt geformuleerd:

Het Fonds kan voor de periode 2021–2024 meerjarige stimuleringsubsidies verstrekken voor het duurzaam versterken van de kwaliteit van cultuureducatie mede door middel van intensieve samenwerking tussen onderwijs en de culturele sector. Daarbij is er aandacht voor het vergroten van de kansengelijkheid voor leerlingen. De samenwerking is gestoeld op een onderwijskundige visie op cultuureducatie en dient de culturele ontwikkeling van het kind centraal te stellen.

Naast dit algemene doel staan we stil bij de gewenste situatie in 2024 (uit de toelichting op de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024):

- **Kwaliteitsverbetering cultuureducatie op het merendeel van de primair onderwijs scholen**
Het merendeel van de scholen in het primair onderwijs heeft door kwaliteitsverbetering van cultuureducatie, passend binnen de visie en mogelijkheden van de school een duurzaam eigen programma ontwikkeld. Daarbij zal de groei in scholen met een achterstandsscore of met een cultuurarme infrastructuur de grootste winst zijn in het realiseren van kansengelijkheid.
- **Implementatie cultuureducatie in onderwijscurriculum**
Het merendeel van de scholen in het primair onderwijs heeft in samenwerking met de culturele omgeving een samenhangend programma voor cultuureducatie geïmplementeerd en geïntegreerd in het curriculum en verankerd in het schoolbeleid.
- **Kwaliteitsverbetering van de cultuureducatie in het voortgezet onderwijs**
Voortbordurend op de kwaliteitsverbetering in het primair onderwijs zal ook de verbinding worden gemaakt met het voortgezet onderwijs. In het voortgezet onderwijs zal, indien mogelijk in samenhang met het primair onderwijs, kwaliteitsverbetering van cultuureducatie passend binnen de visie en mogelijkheden van de school een duurzaam school eigen programma worden ontwikkeld.
- **Deskundige leraren en educatief medewerkers**
Om kwalitatief goede cultuureducatie vorm te geven, beschikken leraren over voldoende basiskennis. Educatief medewerkers zijn in staat les te geven aan grote groepen kinderen binnen de school en activiteiten te ontwikkelen buiten de muren van de school.
- **Kennisdeling en netwerken**

¹ Regeling Cultuureducatie met Kwaliteit 2021–2024 Fonds voor Cultuurparticipatie

De opgedane kennis zal in verschillende netwerken worden gedeeld en verbeterd. Deze netwerken kunnen homogeen van aard zijn (bijvoorbeeld alleen scholen) maar ook heterogeen. Met deze netwerken ontstaat een duurzame structuur voor verankering. Kennisdeling vindt zowel in de regio plaats als bovenlokaal en op landelijk niveau.

- **Aansluiting binnen- en buitenschools aanbod**

Kinderen en jongeren krijgen de kans aansluitend op de binnenschoolse activiteiten door te stromen naar passend aanbod buitenschools. Er ontstaat een culturele leeromgeving waarbij binnen- en buitenschools met elkaar verbonden zijn.

- **Geprofessionaliseerde penvoerders**

De cultuureducatie in het onderwijs kent haar fundament in de driehoek van onderwijs/culturele veld /penvoerder. Met de eerdere regelingen is stevig ingezet op het onderwijs en het culturele veld. In deze CmK-periode stellen we ook de penvoerder in staat om middels kennisdeling, onderzoek en deskundigheidsbevordering verder te werken aan het professionaliseren.

In het vervolg van de rapportage is te lezen in hoeverre deze doelen in de 44 plannen van de penvoerders terugkomen. Vanaf hoofdstuk 4 gaan we in op de bevindingen.

4 Bevindingen

Voordat we ingaan op de bevindingen geven we eerst een overzicht van de onderzochte penvoerders, inclusief hun project en het aangevraagde bedrag.

Tabel 3.1 Overzicht penvoerder, namen van plannen en aangevraagde bedragen

No.	Naam penvoerder	Naam project	Aangevraagd bedrag
1	Artiance centrum voor de kunsten	Kansen voor cultuur	€ 332.476
2	Bibliotheek Hilversum	Kansen voor alle kinderen	€ 285.152
3	Compenta	CmK3	€ 1.555.248
4	Concordia	Cultuureducatie Enschede	€ 502.400
5	Cultura	Maken, meemaken en deskundigheidsbevordering	€ 3.64560
6	Cultuur Oost	Cultuureducatie met Kwaliteit Gelderland 2021-2024 - Samen verder op eigen wijze	€ 4.606.716
7	Cultuureducatiegroep	Cultuureducatie Verrijkt je Kijk!	€ 741.872,00
8	Cultuurkwadraat	Bouwen aan het Zeeuwse atelier voor de verwondering	€ 1.210.380
9	CultuurSchakel	CMK3 Cultuurschakel	€ 1.699.552
10	Cultuurstation	Kans op creativiteitsontwikkeling voor ieder kind	€ 731.988
11	De Domijnen	EigenWijs	€ 422.020
12	De Kubus	Kwaliteit in 3 Trappen KI3T	€ 659.308
13	De Lindenberg	Stichting De Lindenberg, Huis voor de Kunsten	€ 558.468
14	DOK	Cultuurhelden	€ 325.996
15	Fluxus	Inclusief Alles	€ 514.008
16	GIGANT - Markant in Cultuur	Samen de Kunst verstaan	€ 513.324
17	Hart	Cultuurkracht 023	€ 587.020
18	K&C	Leren van elkaar	€ 1.85.408
19	Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam (KCR)	Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2025. Projectplan Rotterdam	€ 2.190.800
20	Keunstwurk	KEK3 – Samen maken, samen leren	€ 1.657.624
21	Kumulus Centrum voor Kunsteducatie	Toon je Talent & Bouwstenen	€ 653.976
22	Kunst Centraal	Cultuureducatie met Kwaliteit provincie Utrecht 2021-2024	€ 2.546.580
23	Kunst en Cultuur Zoetermeer	Zoetermeer is dé plek voor cultuureducatie	€ 394.823
24	Kunstcircuit Deventer	Het begint met spelen	€ 315.864
25	Kunstencentrum Venlo	Lokaal C - Op avontuur met cultuur	€ 891.332
26	Kunstgebouw - Stichting Kunst en Cultuur Zuid Holland	Cultuureducatie in Zuid-Holland	€ 4.337.865
27	Kunstkade	Projectplan Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2025 Gemeente Leeuwarden	€ 389.014
28	Kunstloc Brabant	Cultuureducatie met Kwaliteit 3 Brabantstad	€ 7.309.600
29	Mocca	De culturele omgeving dichterbij. Kansengelijkheid en meerstemmigheid in cultuuronderwijs	€ 2.788.060
30	OYFO	CultuurwijsHengelo: naar een breed cultuureducatieakkoord	€ 254.960
31	Parkvilla	Kunst dichterbij opent deuren en	€ 441.716

		verlegt grenzen.	
32	Pier K	In verbinding samenwerken	€ 342.492
33	Platform C	Samen sterk in Cultuureducatie 2021-2024	€ 461.668
34	Plein C	Goed cultuuronderwijs voor alle kinderen	€ 3.412.316
35	Regionaal Instituut Cultuur en Kunsteducatie RICK	DOEN! Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024 Midden-Limburg	€ 747.978
36	Rijnbrink	Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024 Samenspel cultuuronderwijs in Overijssel	€ 2.178.212
37	Rozet Arnhem	Tot bloei komen met cultuureducatie! CmK Arnhem 2021 - 2024	€ 503.276
38	Scholen in de Kunst	Cultuureducatie met Kwaliteit Amersfoort en Leusden	€ 588.756
39	SCHUNCK	Pit Cultuurwijzer - CmK Parkstad 2021-2024	€ 811.687
40	Stadkamer	Ruimte voor talent	€ 402.891
41	Stichting voor Cultuureducatie Zuid-Holland-Zuid	Cultuureducatie in Zuid-Holland	€ 4.337.865
42	Theater- en Productiehuis Almere	CmK Almere: Kunst is dichterbij dan je denkt 2021-2024	€ 656.976
43	TivoliVredenburg	Creatief Vermogen Utrecht 2021-2024	€ 1.115.056
44	Westland Cultuurweb	CmK3 Westland	€ 343.185

4.1 Soorten programma's

Uit de 44 plannen destilleren wat er daadwerkelijk op schoolniveau (activiteiten) gebeurt is geen gemakkelijke opgave. Dat komt voornamelijk omdat het in de plannen meer draait om de overkoepelende aanpak van de penvoerder richting scholen en culturele instellingen. In vrijwel alle programma's ligt de nadruk meer op het proces dan op de activiteiten zelf; de ontwikkeling van duurzame cultuureducatie en visievorming bij de scholen.

Een belangrijk onderscheid is te maken in hoe het aanbod wordt ontwikkeld. Een groot aantal penvoerders heeft een eigen aanbod ontwikkeld, waar scholen uit kunnen kiezen. Penvoerders noemen dit bijvoorbeeld 'modulair systeem' of 'bouwstenen programma'. Waar het op neerkomt is dat een school een programma samenstelt op basis van een deels uitgewerkt aanbod van de penvoerder. Zo'n aanbod kan bijvoorbeeld onderverdeeld zijn in disciplines of in thema's, maar ook in een aantal gevallen in de fase waarin een school zich bevindt, van kennismaking/inspiratie tot verdieping.

Een aantal penvoerders laat de verantwoordelijkheid grotendeels aan de scholen en de culturele partners. Er is geen vastomlijnd aanbod, maar scholen en culturele partners ontwikkelen hun eigen programma, afhankelijk van de ambities van de school. De rol van de penvoerder richt zich op bemiddelen en ondersteunen.

Tot slot is er een groot aantal penvoerders dat de programma's samen ontwikkeld met scholen en culturele partners. De ambitie van de school staat centraal, maar samen met bijvoorbeeld een adviseur van de

penvoerder wordt een programma of leerlijn ontwikkeld. Cocreatie is de term die door vrijwel al deze penvoerders wordt gebruikt. Er is daarbij een aantal penvoerders dat zowel een vast aanbod biedt als de ruimte heeft voor scholen om hun eigen aanbod te ontwikkelen.

Bij alle penvoerders is er in ieder geval aanbod voor PO en in een aantal gevallen ook voor VO. Lang niet altijd is te onderscheiden of het aanbod voor VO afwijkt. In het enkele geval waar dat wel zo is, is het VO-aanbod wat losser: workshops en voorstellingen in plaats van doorlopende programmalijnen.

4.2 Doelen en doelgroepen

Overkoepelend doel en subdoelen

Daar waar een overkoepelende doelstelling wordt geformuleerd (dat is niet altijd het geval) zijn “duurzame” verankering en “kwaliteitsverbetering” van cultuuronderwijs de meest gebruikte thema’s. Sommige penvoerders zien deskundigheidsbevordering/professionalisering als middel dat ten dienste staat van de kwaliteitsverbetering, anderen stellen deskundigheidsbevordering/professionalisering als doel aan sich. Een enkele keer is de overkoepelende doelstelling gericht op het bereikbaar maken van cultuur(educatie) voor alle kinderen.

De specifiekere doelstellingen zijn meestal niet gelieerd aan een doelgroep.

Er zijn grofweg een tweetal verschillende opties die worden gebruikt om subdoelen te formuleren:

1. Soms worden subdoelen geformuleerd als onderdeel van het overkoepelende doel. Dus, hoe bereiken we een duurzame kwaliteitsverbetering van cultuuronderwijs? Antwoord: door deskundigheidsbevordering, door samenwerken, kennisdeling, netwerken en het monitoren van vooruitgang. Elk van voorgaande antwoorden wordt dan een apart subdoel.
2. Anderzijds zijn de doelstellingen meer te onderscheiden naar de thema’s als:
 - Het verbinden van het cultuuronderwijs met het buitenschools onderwijs
 - De inzet op een sterke verbinding tussen binnen- en buitenschools onderwijs
 - Het verbinden van het primair en voortgezet onderwijs
 - Integrale cultuureducatie
 - Bevorderen van kansengelijkheid

Wat opvalt is dat lang niet altijd duidelijk wordt wat verduurzaming of verankering betekent. Wanneer is er sprake van duurzame cultuureducatie? Wanneer zijn binnen- en buitenschools aanbod verbonden?

Een voorbeeld is doelstellingen met betrekking tot het vergroten van de deskundigheid (van leerkrachten of kunstvakdocenten). Deze doelstellingen worden ingevuld als ‘deskundigheid wordt vergroot doordat

een x-aantal leerkrachten trainingen volgt'. Wat een penvoerder zelf verstaat onder deskundigheid (net zoals begrippen als duurzame verankering of kansengelijkheid) wordt nauwelijks uitgewerkt. Of een dergelijke uitwerking nodig is, is aan het FCP. Wel kan dit onderwerp van gesprek zijn met de penvoerders: wat verstaan we onder duurzame verankering en wanneer zijn we tevreden?

Doelgroepen

Alle kwantitatieve prestatieafspraken zijn gebundeld in bijlage 1. Per doelgroep is een uitsplitsing gemaakt naar spoor 1 en spoor 2 scholen, oftewel scholen die al in een eerder CmK-programma bereikt werden en scholen die niet eerder bereikt werden. In onderstaande tabel is het totaal aan kwantitatieve prestatieafspraken op een rij gezet.

Tabel 1 Kwantitatieve prestatieafspraken van alle plannen, uitgesplitst naar doelgroep

Doelgroep	Spoor 1: scholen die ook al in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt en nog worden onderhouden.	Spoor 1: docenten die ook al in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt en nu wederom in het programma zijn opgenomen.	Spoor 2: scholen die nog niet in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt.	Spoor 2: docenten die nog niet in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt en nu deelnemen aan het programma.	Culturele instellingen (incl. zelfstandigen)
PO, incl. SO en culturele veld	4.556	40.010	1.486	18.096	5.758
VO, incl. SO (excl. VMBO)	68	319	213	886	n.v.t.
VMBO.	57	355	182	900	n.v.t.
MBO	n.v.t.	n.v.t.	23	156	n.v.t.

Het PO is een verplichte doelgroep en PO-scholen komen dan ook in elk plan naar voren. In totaal willen de 44 penvoerders 4.556 scholen bereiken in spoor 1. Daarnaast willen de penvoerders 1.486 PO-scholen bereiken die nog niet eerder deelnamen aan CmK. Voor spoor 1 gaat het per penvoerder gemiddeld om ruim 100 scholen, variërend van 8 tot 480 scholen per penvoerder.

In 29 van de 44 plannen richt een penvoerder zich op scholen in het voortgezet onderwijs. In totaal gaat het om 68 al eerder bereikte scholen (variërend van 1 tot 13 scholen) en om 213 nieuwe scholen (variërend van 1 tot 28 scholen). In verschillende plannen wordt het speciaal onderwijs expliciet genoemd.

In 26 van de 44 plannen komt het VMBO naar voren als doel. Daarbij gaat het om 57 al eerder bereikte scholen (variërend van 1 tot 26 scholen) en om 182 nieuwe scholen (variërend van 1 tot 35 scholen).

Het MBO komt aan bod in 14 plannen, variërend van 1 tot 5 scholen. Hierbij gaat het in alle gevallen om nieuwe scholen, omdat het MBO niet eerder onderdeel uitmaakte van CmK.

4.3 Kennisdeling en deskundigheidsbevordering

In deze paragraaf beschrijven we wat er is opgenomen aan kennisdeling en deskundigheidsbevordering in de plannen.

Kennisdeling en deskundigheidsbevordering wordt veelal door elkaar gebruikt. Zo geven sommige penvoerders aan dat kennisdeling vooral gebeurt via scholing. Deels zal er ook de nodige overlap bestaan. Toch proberen we hieronder enig onderscheid aan te brengen.

Kennisdeling

De penvoerders beschrijven een breed scala aan activiteiten om kennisdeling te bevorderen.

- Inspiratiedagen, vaak om culturele instellingen en scholen met elkaar te laten kennismaken. Ook wel meet&greet bijeenkomsten, kunstcarrousel. In één plan verzorgen culturele instellingen en scholen gezamenlijk pitches om de kennis onderling uit te wisselen.
- Grootschalige netwerkbijeenkomsten, vaak op jaarlijkse basis, waarbij alle betrokken partijen worden uitgenodigd.
- Kleinere, gerichtere bijeenkomsten (of workshops, masterclasses), vaak rondom een bepaald thema, zoals vakintegratie, curriculum.nu, talentontwikkeling, kansengelijkheid.
- Intervisie, voor culturele instellingen, icc'ers en kunstvakdocenten
- Coördinatoren of cultuurcoaches krijgen vanuit de penvoerder de nadrukkelijke rol om kennis tussen scholen en instellingen uit te wisselen.
- Online communities voor kunstvakdocenten en leerkrachten.
- Communicatie naar instellingen en scholen via website, nieuwsbrief en social media wordt veel genoemd. Eén penvoerder ontwikkelde een magazine met best practices en ervaringen van alle betrokkenen.
- Opleidingsaanbod/online kennisbank. Eén penvoerder ontwikkelde bijvoorbeeld een toolbox voor scholen en instellingen om het programma verder te ontwikkelen

Deskundigheidsbevordering

Deels is dat wat er aan activiteiten wordt ingezet ook bedoeld om de deskundigheid van de betrokkenen te bevorderen. Deskundigheidsbevordering richt zich bij alle penvoerders in ieder geval op de scholen en

culturele instellingen. In veel gevallen wordt ook de penvoerder zelf genoemd. Daarnaast benoemen penvoerders nog in een enkel geval andere groepen, zoals pedagogisch medewerkers voorschoolse, tussenschoolse en naschoolse opvang, peuteropvang en kinderdagverblijven of pabo-studenten.

Wat er in de plannen is opgenomen aan deskundigheidsbevordering is vooral een beschrijving van de activiteiten, in sommige gevallen met een doelstelling eraan gekoppeld (bijvoorbeeld x-aantal leerkrachten hebben een bepaalde cursus gevolgd). Het is in de meeste gevallen niet inzichtelijk hoeveel er aan deskundigheidsbevordering is opgenomen en welk doel het dient, anders dan het professionaliseren van de partijen. In een enkel geval, daar waar deskundigheidsbevordering in het programma is ingebouwd, wordt er wel iets gezegd over de kwantiteit. Zo schrijft een penvoerder dat voor de scholen voor elke 5 uur, 1 uur aan deskundigheidsbevordering is opgenomen. Dit wordt ingevuld door o.a. het opstellen van ontwikkelplannen of het reflecteren en evalueren van het beleid. Een andere school streeft ernaar dat 35% van de uren op school wordt besteed aan scholing en deskundigheidsbevordering. Sommige penvoerders geven aan dat deskundigheidsbevordering altijd plaatsvindt in de context van een CmK-traject.

Veel penvoerders zetten in op scholing via cursussen, masterclasses en workshops. De cursus Interne Cultuurcoördinator wordt door een groot deel van de penvoerders genoemd. Leerkrachten en icc'ers krijgen scholing aangeboden rond bijvoorbeeld het verbinden van cultuureducatie met andere vakken, curriculumvernieuwing. Cultuurpartners krijgen scholing op bijvoorbeeld het gebied van vakdidactiek, talentontwikkeling, werken in het speciaal onderwijs. In veel gevallen wordt onderscheid gemaakt tussen zogenoemde basistrainingen en meer verdiepende vakvaardigheidstrainingen.

Leerkrachten worden in enkele plannen begeleid via coaching on the job. Ook co-teaching wordt door enkele penvoerders ingezet, om leerkrachten te scholen en de samenwerking tegelijkertijd te bevorderen tussen instelling en school.

Enkele penvoerders zetten een academie op waarbinnen ze hun deskundigheidsbevordering verzorgen en waar alle workshops en trainingen onder vallen. Sommige penvoerders maken gebruik van een apart opleidingsaanbod, bijvoorbeeld via een online kennisbank. Eén penvoerder ontwikkelde bijvoorbeeld een toolbox voor scholen en instellingen om het programma verder te ontwikkelen. Een andere penvoerder ontwikkelde een online leeromgeving, gebaseerd op materiaal dat in de vorige CmK-periodes is ontwikkeld.

Voor deskundigheidsbevordering wordt door verschillende penvoerders de samenwerking gezocht met pabo's, andere hogescholen, en in een enkel geval een conservatorium of universiteit. Een grote meerderheid van de penvoerders heeft wel een dergelijke samenwerking. Enerzijds worden pabo's en andere onderwijsinstellingen ingezet als kennispartner, bij de ontwikkeling van nieuw beleid, het aanbieden van workshops of nascholing aan leerkrachten of het monitoren en onderzoeken van de

ontwikkeling. In enkele gevallen worden leerkrachten gestimuleerd om een post-hbo opleiding te volgen (zoals Cultuurbegeleider). Tot slot worden aan studenten afstudeerplekken en werkervaringsplekken aangeboden en worden ze betrokken bij het ontwikkelen van nieuwe projecten of producten.

4.4 Netwerken

Netwerken

Netwerken nemen een centrale plek in, in alle plannen. Enerzijds gaat het om het deelnemen aan bestaande netwerken.

- Een groot aantal penvoerders geeft aan deel te nemen aan landelijke kennisdelingstrajecten van onder meer het FCP en het Landelijk Kenniscentrum voor Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA).
- Daarnaast is er deelname op meer provinciaal niveau. Zo geven verschillende penvoerders aan deel te nemen aan het provinciale penvoerdersoverleg, met name ter bevordering van de professionalisering.
- Ook wordt er aangesloten bij allerlei bestaande netwerken, zoals regionale netwerken gericht op cultuureducatie, directeurenoverleggen van scholen, vaste netwerken van culturele instellingen.
- In een heel enkel geval wordt de Lokale Educatie Agenda genoemd als iets waar de penvoerder bij aansluit.

Anderzijds worden nieuwe netwerken opgezet.

- Overkoepelende netwerken worden opgezet, waarin scholen, culturele instellingen en vaak nog andere partijen participeren, zoals een welzijnsinstelling of een hogeschool en in een enkel geval gemeenten. Een hogeschool (of specifiek een Pabo) heeft vaak de rol van kennispartner.
- Bij verschillende partners heeft een dergelijk netwerk de vorm van een stuurgroep. Een stuurgroep bewaakt de voortgang en bespreekt de ontwikkeling op hoofdlijnen.
- Specifieke netwerken worden opgezet, rond thema's als muziek, thematisch onderwijs, of curriculumvernieuwing.
- Specifieke netwerken rond bepaalde rollen, zoals netwerken voor cultuurcoaches of icc'ers. Hieraan gekoppeld worden dan bijvoorbeeld een begeleidingstraject voor icc'ers. Ook worden in netwerken scholen aan elkaar gekoppeld die in een vergelijkbare fase zitten.
- Verschillende penvoerders zetten voor dit soort specifieke netwerken zogenoemde leernetwerken of leergemeenschappen op, zowel voor scholen als culturele partners.

Alle penvoerders vertellen in hun plannen wel iets over kennisdeling, maar er zit een groot verschil in de manier waarop. Veel penvoerders benoemen wat de activiteiten zijn. Het wordt beschreven als: "Scholen en culturele instellingen nemen met regelmaat deel aan netwerken, inspiratie- en kennisbijeenkomsten en

delen kennis van cultuureducatie.' Hoe een inspiratiebijeenkomst er dan uitziet en waarom hiervoor gekozen is, wordt meestal niet duidelijk. In enkele gevallen beschrijven penvoerders hoe de activiteiten tot elkaar in verhouding staan. Dan wordt er bijvoorbeeld beschreven dat de inspiratiedagen vooral zijn voor kennismaken en het bevorderen van meer co-creatie, terwijl de grootschalige netwerkbijeenkomsten meer gericht zijn op het laten zien van de ontwikkeling van CmK op hoofdlijnen voor alle betrokkenen.

Voor de netwerken geldt in grote mate hetzelfde. Waarom een netwerk interessant is om aan deel te nemen, wat de functie ervan is, komt lang niet overal aan bod. In de meeste gevallen is het meer een opsomming van de netwerken. Wel beschrijven sommige penvoerders waarom ze een bepaald netwerk in het leven roepen, bijvoorbeeld om icc'ers te professionaliseren.

Penvoerders spannen zich op verschillende manier in om de bestaande samenwerkingen of nieuwe samenwerkingen tussen scholen en culturele partners te bestendigen. Zo worden er samenwerkingsovereenkomsten of convenanten afgesloten, waarin schoolbesturen zich committeren. De opgezette stuurgroepen, waarin in ieder geval altijd scholen en culturele instellingen zitting hebben, dienen ook bij te dragen aan een verdieping van de samenwerking. Een penvoerder omschrijft de rol van de stuurgroep als 'centraal aanjagend en toezichhoudend gremium'. Ook structurele overleggen, vaak op directie-/bestuurdersniveau moeten de samenwerkingen bestendigen.

Verschillende penvoerders benoemen daarnaast de rol van de coördinator als essentieel in de samenwerking tussen scholen en culturele instellingen. De coördinator heeft een rol in het bij elkaar brengen van de partijen en het onderhouden van de contacten.

Positie van de penvoerder

De penvoerder positioneert zich als verbinder binnen het netwerk. In de plannen komen verschillende rollen aan bod: verbinder/bemiddelaar/makelaar, aanjager/inspirator/initiator/stimulator, organisator, facilitator, regisseur, ondersteuner en begeleider van scholen en instellingen, procesbegeleider. Sommige penvoerders werken in grote gebieden, met een groot aantal gemeenten, scholen en instellingen. In dergelijke plannen is de penvoerder veel meer faciliterend, dan in plannen met relatief weinig betrokken scholen en instellingen.

De organisaties die penvoerder zijn, zijn grofweg onder te verdelen in drie categorieën. Zo'n 40 procent van de penvoerders is aan te merken als een zogenoemd centrum voor de kunsten, waar vaak meerdere culturele disciplines onder één dak gehuisvest zijn. Deze worden in de plannen ook wel cultuurhuis of cultuurbedrijf genoemd. Nog eens ongeveer 40 procent is aan te merken als een kennisorganisatie voor kunst en cultuur (of adviesorganisatie, expertisecentrum). In sommige gevallen gaat het om een organisatie die zich specifiek richt op cultuureducatie. Tot slot is er nog een aantal organisaties dat bestaat uit een samenwerkingsverband/platform/cultureel collectief van makers/instellingen voor cultuureducatie.

Kwaliteit en dekking van het veld

Een deel van de penvoerders beschrijft in hoeverre het culturele veld onderdeel is van het CmK-programma. Waar dat het geval is, wordt bijvoorbeeld aangegeven hoeveel instellingen en zzp'ers betrokken zijn en welke disciplines vertegenwoordigd zijn. Als dit aan bod komt in de plannen, gaat het vaak om een breed aantal disciplines. In een heel enkel geval wordt ingegaan op hoe de plannen rekening houden met de spreiding van instellingen in het gebied van de penvoerder. Dat gemeenten met relatief weinig culturele instellingen bijvoorbeeld op andere manieren betrokken worden.

Een handvol penvoerders beschrijft iets over de kwaliteit van de aanbieders. Zo stelt een penvoerder dat het zich bij de selectie expliciet richt op cultuurpartners die vraaggericht, coachend en vanuit een duurzame aanpak werken. Deze penvoerder adviseert scholen over welke partners aan te bevelen zijn. Een andere penvoerder geeft aan dat er persoonlijk contact is met alle aanbieders en dat deze voldoen aan een bepaalde basiskwaliteit (zonder deze te expliciteren).

Samenwerking met overheden

Een deel van de penvoerders besteedt nauwelijks aandacht aan de samenwerking met gemeenten of provincies. Op welke manier inzichten en opbrengsten met samenwerkende overheden wordt gedeeld, is niet in alle plannen duidelijk. Toch zijn er wel degelijk plannen waar die samenwerking aan bod komt.

Enkele penvoerders benoemen simpelweg het contact met een gemeente (bijvoorbeeld met de beleidsadviseur). Een deel van de penvoerders beschrijft de terugkerende (verantwoordings)gesprekken met gemeenten en/of provincie, vaak op jaarlijkse of halfjaarlijkse basis.

Daarnaast is een deel van de penvoerders actief binnen netwerken/werkgroepen/stuurgroepen vanuit de overheid. Dit gaat vaak over bovenregionale netwerken. Ook wordt in een enkel geval de Lokale Educatie Agenda genoemd.

Zelf stellen penvoerders ook stuurgroepen in en een aantal penvoerders zorgt ervoor dat naast het onderwijs en de culturele sector ook gemeenten en/of provincies vertegenwoordigd zijn.

Ongeveer de helft van de penvoerders geeft niet aan in hoeverre er rekening wordt gehouden met het lokale cultuurbeleid. In de plannen waar dat wel het geval is, gebeurt dat op verschillende manieren. Zo zijn er penvoerders die vooral aangeven dat cultuureducatie een belangrijk onderwerp is binnen een gemeente, maar is het verder onduidelijk wat dat betekent voor het CmK-plan. In andere plannen is te lezen hoe CmK een onderdeel is van het geheel aan cultuureducatie. Deze plannen beschrijven ook andere regelingen en hoe CmK zich verhoudt tot het geheel aan regelingen.

In sommige plannen worden de prioriteiten/ambities van het beleidskader of de beleidsnota Cultuur beschreven. Penvoerders geven aan hoe ze aansluiten op thema's als kansengelijkheid, meerstemmigheid, pluriform aanbod en inclusie. Dan zijn er ook nog penvoerders die de koppeling maken naar andere domeinen en zich verhouden tot een integrale jeugdnota, armoedebelid, onderwijs of het sociaal domein. In een uitzonderlijk geval geeft de penvoerder aan hoe het samen met de gemeente optrekt in een programma gericht op cultuureducatie.

Samenwerking met BIS-instellingen

25 van de 44 penvoerders geven aan samen te werken met een BIS-instelling. Er wordt samengewerkt op verschillende niveaus. In een aantal plannen maken de BIS-instellingen onderdeel uit van de kennisnetwerken cultuureducatie in de regio. In de meeste plannen hebben de BIS-instellingen geen bijzondere positie. Ze zijn een partner, zoals andere culturele partners en aangegeven wordt dat het aanbod van de BIS-instelling buiten CmK valt.

4.5 Visievorming en borging

In deze paragraaf gaan we in op hoe de penvoerder vorm geeft aan visievorming van scholen en culturele instellingen op cultuureducatie in aansluiting op het curriculum van het onderwijs en in hoeverre gewerkt wordt aan de borging van de programma's.

Vrijwel alle penvoerders geven aan dat visievorming een centraal uitgangspunt is in de contacten met de scholen. Hoe penvoerders dat invullen verschilt. Wat wel opvalt is dat, wanneer het gaat over visievorming, voornamelijk de scholen ter sprake komen. Visievorming van culturele instellingen komt minder aan bod en waar dat wel het geval is, vaak in samenhang met scholen.

In de meeste gevallen is er in ieder geval sprake van een contactpersoon vanuit de penvoerder met de scholen; een accountmanager, adviseur of coördinator. Verschillende penvoerders benadrukken dat deze personen inzetten op een duurzame relatie en de taak hebben om scholen te begeleiden bij visievorming en beleidsontwikkeling. Een duurzame relatie dient eveneens bij te dragen aan de borging van het programma op een school. Veel penvoerders schenken aandacht aan visievorming door het voeren van gesprekken met de scholen. Scholen worden begeleid in het formuleren en aanscherpen van de eigen ontwikkelvraag. Ze krijgen hulp bij het opstellen van een cultuurbeleidsplan en er wordt gezamenlijk een plan gemaakt om cultuuronderwijs in te passen in het eigen curriculum.

Sommige penvoerders werken met vaste modellen of trajecten om scholen te begeleiden. Vaak worden scholen dan ingedeeld in bepaalde fases van hun ontwikkeling. Sommige scholen staan aan het begin en maken net kennis met cultuureducatie, terwijl andere scholen veel verder in hun ontwikkeling zijn en toe

zijn aan verdieping. Deze laatste scholen hebben meer eigenaarschap en geven hun eigen cultuuronderwijs vorm. Hier is cultuureducatie steviger verankerd in het programma van de school. Van deze scholen wordt ook meer initiatief en regie verwacht. De rol van de penvoerder is bij deze scholen vooral die van verbinder, maar de school bepaalt zelf op welke manier partijen worden ingezet. Per fase hebben enkele penvoerders een traject samengesteld om scholen te begeleiden.

Belangrijk onderdeel binnen de visievorming is het inpassen van cultuureducatie binnen de eigen onderwijsvisie. Verschillende penvoerders schenken hier aandacht aan. Ook het draagvlak binnen de school komt aan bod. ICC'ers worden begeleid in het verankeren van cultuureducatie en het creëren van draagvlak bij het leerkrachtenteam. Andere penvoerders geven een belangrijke rol aan schoolbesturen, door hen mee te laten denken over een duurzame aanpak of schoolbesturen te stimuleren om te werken aan een visie op cultuureducatie, die geborgd is in het beleid en budget.

Stuurgroepen waarin de penvoerder, instellingen en scholen zijn vertegenwoordigd bewaken binnen verschillende plannen de hoofdlijnen en dragen zorg voor visieontwikkeling. Verschillende penvoerders zorgen ervoor dat schoolbesturen vertegenwoordigd zijn in stuurgroepen.

Een enkele keer wordt EVI genoemd als instrument, waarbij samen met scholen bekeken wordt hoe men ervoor staat en hoe verder gewerkt kan worden aan de visieontwikkeling.

Tot slot benoemen penvoerders specifiek het coachen, begeleiden of professionaliseren van leerkrachten, icc'ers, schoolleiders, bestuurders en culturele partners met betrekking tot visievorming.

Verbinding PO en VO

Een van de drie facultatieve doelstellingen was het opzetten van samenhangende programma's voor verbinding PO en VO. Bij 26 penvoerders is deze facultatieve doelstelling onderdeel van het plan. In 3 plannen wordt de ambitie uitgesproken, maar staat de ontwikkeling van cultuureducatie op het VO nog in de kinderschoenen en is er van verbinding op korte termijn nog geen sprake. Bij 15 plannen is deze doelstelling niet omschreven.

Het realiseren van de verbinding van PO met VO gebeurt op twee manieren. Enerzijds vindt de verbinding plaats aan de aanbodkant; er worden doorlopende leerlijnen ontwikkeld, er zijn overkoepelende thema's of gezamenlijke visies. Anderzijds ontstaat de verbinding door het bevorderen van expertise. Dit gebeurt door het uitwisselen van kennis tussen PO en VO of het opleiden van professionals zodat zij zowel op het PO als het VO aan de slag kunnen.

Vakintegratie

De tweede facultatieve doelstelling binnen Cmk3 is het ontwikkelen van integrale cultuureducatie activiteiten. 28 plannen geven een specifieke omschrijving van de activiteiten die bijdragen aan deze facultatieve doelstelling. Vier penvoerders geven aan dat de doelstelling kan worden behaald als de scholen zelf ervoor kiezen om daar uitvoering aan te geven, dit zijn de plannen waarbij de scholen aan zet zijn bij het ontwikkelen van activiteiten. In 12 plannen wordt deze tweede facultatieve doelstelling niet genoemd.

Waar specifieke activiteiten rondom integrale cultuureducatie worden beschreven wordt dit opvallend vaak genoemd in combinatie met 'labs' of 'maakplaatsen', platformen waar op experimentele basis nieuw curriculum wordt ontwikkeld. De combinaties van taal- en cultuureducatie en techniek- en cultuureducatie blijken populair, in respectievelijk 6 en 7 plannen komen deze combinaties aan bod. Vaker wordt de meerwaarde van een integraal aanbod benadrukt en hoe CmK-projectleiders, ICC'ers, etc. inspiratie kunnen bieden voor thema's of lijnen waarbinnen dit mogelijk is.

Aansluiting binnen- en buitenschools

Van de drie facultatieve doelstellingen geven de meeste plannen enige aandacht aan de aansluiting van cultuureducatie activiteiten binnen en buiten school. In vijf plannen wordt dit niet omschreven en in één plan staat het onderwerp nog in de kinderschoenen en ontbreekt beleid op dit punt. De aansluiting is grofweg te verdelen in twee onderwerpen, waar alle activiteiten onder zijn te scharen: (1) samenwerkingen met organisaties waarbij cultuur niet primair onderdeel is van de organisatiedoelstelling en (2) samenwerkingen met culturele instellingen. Vaak kiezen de plannen voor één van de twee vormen van samenwerking, in sommige gevallen worden beiden vormen beschreven. Bij de eerste type samenwerking gaat het om samenwerking met organisaties als:

- Wijkcentra of buurthuizen
- Buitenschoolse en of voorschoolse opvang
- Integrale Kindcentra's (IKC's)
- Welzijnsorganisaties

Dit type samenwerking bestaat dan onder meer uit afstemming van het aanbod, kennisdeling en expertisebevordering. Als veel scholen in de regio onderdeel zijn van een integrale kindcentrum worden de scholen aangespoord om een integrale visie voor cultuureducatie te ontwikkelen samen met de voor- en of naschoolse opvang.

Samenwerking met culturele organisaties kent verschillende doelen. Het gaat over afstemming met het veld, zodat het aanbod op school aansluit op het aanbod van de culturele partners. Op deze manier kunnen kinderen het geleerde tijdens schooltijd in praktijk brengen daarbuiten. Daarnaast is de samenwerking gericht op het in kaart brengen van en kennismaking met het buitenschoolse aanbod, zowel voor de

kinderen als de ouders. Overkoepelend hieraan is de doelstelling die een optimale benutting van talentontwikkeling en/of passievorming nastreeft; die begint op school en wordt zo goed mogelijk doorgezet buiten schooltijd.

4.6 Kansengelijkheid

In deze periode Cultuureducatie met Kwaliteit werd extra ingezet op kansengelijkheid. Scholen die niet eerder meededen, dienden nadrukkelijk uitgenodigd te worden om mee te doen. Een zogenoemd tweesporenbeleid werd opgezet, waarbij bestaande relaties worden uitgediept en onderhouden en nieuwe relaties opgezocht en betrokken.

In bijlage 1 is te zien welke resultaten penvoerders nastreven in hun plannen op dit gebied, oftewel hoeveel bestaande en nieuwe scholen zij verwachten te bereiken in deze periode.

Enkele penvoerders geven aan dat het bereik al dermate hoog is dat het lastig is om het bereik nog verder te vergroten. In hoeverre het bij de nieuwe scholen gaat om scholen met achterstandsscores of scholen in een zogenoemde schrale culturele omgeving is in de meeste plannen niet te achterhalen. Een enkeling geeft aan hoeveel achterstandsscholen bereikt dienen te worden. Veelal wordt aangegeven dat dit soort scholen prioriteit hebben, maar blijft het daarbij. Ook andere groepen krijgen extra aandacht in sommige plannen, zoals speciaal onderwijs, internationale scholen, scholen met een specifieke levensbeschouwing, christelijke scholen, omdat dit soort onderwijs in specifieke gebieden te weinig cultuureducatie kent. Ook is er bijvoorbeeld aandacht voor thema's als laaggeletterdheid of diversiteit. Met kansengelijkheid doelen sommige penvoerders ook op kleine, dunbevolkte gemeentes met weinig infrastructuur.

Wat betekent het tweesporenbeleid in de plannen? In spoor 1 richten de penvoerders zich op de bestaande scholen. Er wordt ingezet op verdieping en verduurzaming. Scholen worden aangemoedigd een volgende stap in verankering van cultuuronderwijs te zetten en ondersteunt in het aanbrengen van meer samenhang met het gehele onderwijsprogramma. Een enkele penvoerder benoemt dat ook binnen deze groep scholen bestaan waar juist een herstart nodig is om cultuuronderwijs een nieuwe impuls te geven.

In spoor 2 gaat het om nieuwe scholen die niet eerder deelnamen aan CmK. Bij deze scholen wordt ingezet op kennismaking en enthousiasmeren. Er wordt extra ingezet om scholen in aanraking te laten komen met cultuuronderwijs. Laagdrempeligheid en maatwerk worden benadrukt. Scholen kunnen op een eigen niveau, ambitie en tempo deelnemen. Daarnaast geven verschillende penvoerders aan spoor-2 scholen intensiever te begeleiden, wat bijvoorbeeld uitmond in meer begeleidingsuren per school of meerdere gesprekken per jaar dan de spoor-1 scholen. In verschillende plannen wordt extra ingezet op taal en lezen. Ook geven verschillende penvoerders aan in te zetten op de verbinding binnenschools-buitenschools.

Veel penvoerders maken gebruik van een model waarbinnen scholen verschillende ontwikkelfasen doorlopen. Scholen kunnen bijvoorbeeld drie of vier ontwikkelfasen of treden doorlopen. Bij iedere ontwikkelfase past een ander traject, van kennismaken en visievorming (waarom willen we cultuuronderwijs?) tot meer eigenaarschap en verankering. Penvoerders gebruiken hier verschillende termen voor. In een plan gaat het over consumerende, participerende en integrerende scholen. In een ander plan over perron-, wagon- en locomotiefscholen. Maar overall komt het neer op die verschillende ontwikkelfasen.

4.7 Erfgoed

In 9 van de 44 plannen wordt erfgoed geheel niet genoemd. In 12 plannen wordt erfgoed genoemd als onderdeel van cultuureducatie, maar is er geen specifieke aandacht voor. In de 23 overige plannen wordt er op verschillende manieren aandacht aan erfgoed gegeven binnen de plannen. Zo zijn er speciale erfgoedlijnen (7x), bijvoorbeeld over het erfgoed in de regio. Ook worden samenwerkingen omschreven met erfgoedpartners zoals erfgoedhuizen, musea of andere erfgoedinstellingen (of in een enkel geval in combinatie met een erfgoedalliantie). In de plannen waar de verantwoordelijkheid voor cultuur educatieve activiteiten bij de scholen ligt, is het de taak aan de cultuurexperts binnen de scholen om samen met een cultuurcoach een passende samenwerking aan te gaan met een van de erfgoedpartners.

4.8 Risicoanalyse

In alle plannen is een risicoanalyse opgenomen. Soms maakt het deel uit van een SWOT-analyse (5x) en in 7 plannen zijn de risico's uitgewerkt in een analysemodel waarin de kans, het gevolg en de maatregel voor het risico in is opgenomen. Het merendeel van de plannen beperkt zich tot het benoemen van de risico's. Hoe er wordt omgegaan met de risico's ontbreekt in veel gevallen. Een aantal risico's springen eruit en worden door meerdere penvoerders onderstreept. Deze risico's hebben we hieronder in algemene zin samengevat:

- Beperkte toegang tot (nieuwe) scholen en bereidheid om mee te doen;
- Hoge werkdruk op de scholen en het tekort aan leerkrachten;
- Het plan is afhankelijk van de kwaliteit van samenwerking tussen scholen en culturele instellingen;
- Eigenaarschap van scholen voor cultuureducatie is nog niet altijd geborgd;
- Cultuureducatie krijgt niet de prioriteit op scholen;
- Financiële tekorten (in combinatie met prioriteit gemeenten/provincie);
- Het gebrek aan vakdocenten en weinig aandacht voor scholing van vakdocenten;
- De beperkte aanwezigheid van (professionele) culturele instellingen in de regio;
- Onzekerheid door de coronamaatregelen.

De frequentie van bovenstaande risico's in de plannen is enigszins gelijk. Al is er wel sprake van overlap ten aanzien van de risico's werkdruk, personeelstekorten, financiële tekorten en de onzekerheid door corona. Ook het gebrek aan prioriteit voor cultuureducatie op scholen komt meermaals terug.

4.9 Monitoring en Evaluatie

In alle plannen is een paragraaf gewijd aan monitoring en evaluatie. In de meeste gevallen gaat het om een kwalitatieve evaluatie. Periodieke gesprekken in de vorm van stuurgroep bijeenkomsten, rondetafelgesprekken met bestuurders van scholen of werkgroepen met verschillende betrokkenen uit het veld (culturele partners, cultuurcoaches, leerkrachten). In deze gesprekken is aandacht voor het verloop van het programma, voor de uitvoering van de activiteiten en voor het proces waarin het project verloopt.

Sommige penvoerders (5) kiezen ervoor om deze gesprekken aan te vullen met eigen monitorinstrumenten, zoals het versturen van vragenlijsten naar leerkrachten, het houden van nulmetingen op scholen of monitoring aan de hand van de PCDA-cyclus. Zeven penvoerders geven expliciet aan dat monitoring op basis van kwantitatieve gegevens onderdeel is van het proces. In 4 plannen is een vorm van impactmeting bij de leerlingen opgenomen als onderdeel van de monitoring en evaluatie, dit is vormgegeven door vragenlijsten gericht aan de leerlingen of door een het periodiek volgen van een klein aantal leerlingen.

Een klein aantal penvoerders omschrijft de monitoring en evaluatie als een doorlopend proces dat vorm krijgt door de nauwe contacten tussen cultuur- / CmK-coaches of gesprekken tussen de accounthouders en de scholen.

Evi, het evaluatie-instrument voor cultuureducatie ontwikkeld door LKCA, wordt in een ruime meerderheid van de plannen genoemd. In 15 plannen is men al gestart met Evi op de deelnemende scholen of is dat met zekerheid van plan te gaan doen. In 10 plannen wordt Evi als instrument genoemd. In deze plannen is de penvoerder voornemens om Evi in te zetten als instrument, maar geeft te kennen dat daar eerst nog verder onderzoek voor nodig is of men wacht de landelijke uitrol van Evi 2.0 af.

Tot slot vullen 6 penvoerders de evaluatie (gedeeltelijk) aan door de inzet van een externe partij.

In dit hoofdstuk geven we per onderdeel de belangrijkste conclusies weer.

Programma's

- Er bestaat in de plannen verschil tussen aanbodsgerichte en vraaggerichte programma's. In sommige plannen kiezen scholen uit een door de penvoerder ontwikkeld aanbod, terwijl in andere plannen scholen en culturele partners geheel hun eigen programma ontwikkelen. In een groot aantal plannen worden de programma's samen ontwikkeld met penvoerder, scholen en culturele partner.
- In vrijwel alle programma's ligt de nadruk meer op het proces dan op de activiteiten zelf; de ontwikkeling van duurzame cultuureducatie en visievorming bij de scholen.

Doelen en doelgroepen

- Daar waar een overkoepelende doelstelling wordt geformuleerd (dat is niet altijd het geval) zijn "duurzame" verankering en "kwaliteitsverbetering" van cultuuronderwijs de meest gebruikte thema's.
- Wat door penvoerders verstaan wordt onder begrippen als verduurzaming, verankering of deskundigheid is niet altijd helder. Dat maakt het ingewikkeld om te monitoren en te bepalen wanneer je tevreden bent.
- Het PO is een verplichte doelgroep en PO-scholen komen dan ook in elk plan naar voren. In totaal willen de 44 penvoerders 4.556 scholen bereiken in spoor 1 en 1.486 scholen in spoor 2.
- In 29 van de 44 plannen richt een penvoerder zich op scholen in het voortgezet onderwijs (68 scholen in spoor 1 en 213 in spoor 2).
- In 26 van de 44 plannen richt een penvoerder zich op scholen in het VMBO (57 scholen in spoor 1 en 182 in spoor 2).
- In 14 van de 44 plannen richt een penvoerder zich op scholen in het MBO (23 in spoor 2).

Kennisdeling en deskundigheidsbevordering

- Kennisdeling en deskundigheidsbevordering worden veelal door elkaar gebruikt. Deels zal er ook de nodige overlap bestaan, maar vrijwel geen van de penvoerders werkt uit wat er met de begrippen bedoeld wordt.
- Penvoerders beschrijven een breed scala aan activiteiten om kennisdeling te bevorderen, zoals inspiratiedagen, grootschalige netwerkbijeenkomsten, kleinere, gerichtere bijeenkomsten (als workshops, masterclasses, intervisie), online communities, online kennisbank/opleidingsaanbod.
- Deskundigheidsbevordering richt zich bij alle penvoerders in ieder geval op de scholen en culturele instellingen. In veel gevallen wordt ook de penvoerder zelf genoemd. Daarnaast benoemen

penvoerders nog in een enkel geval andere groepen, zoals pedagogisch medewerkers voorschoolse, tussenschoolse en naschoolse opvang, peuteropvang en kinderdagverblijven of pabo-studenten.

- Wat er in de plannen is opgenomen aan deskundigheidsbevordering is vooral een beschrijving van de activiteiten (bijvoorbeeld scholing via cursussen en masterclasses, coaching on the job, toolbox). In sommige gevallen is er een doelstelling gekoppeld aan dit onderwerp.
- Voor deskundigheidsbevordering wordt door verschillende penvoerders de samenwerking gezocht met pabo's, andere hogescholen, en in een enkel geval een conservatorium of universiteit.

Netwerken

- Netwerken nemen een centrale plek in, in alle plannen. Enerzijds gaat het om het deelnemen aan bestaande netwerken (op landelijk, provinciaal en lokaal/regionaal niveau). Anderzijds worden nieuwe netwerken opgezet.
- Waarom een netwerk interessant is om aan deel te nemen, wat de functie ervan is, komt lang niet overal aan bod. In de meeste gevallen is het meer een opsomming van de netwerken. Wel beschrijven sommige penvoerders waarom ze een bepaald netwerk in het leven roepen.
- Penvoerders spannen zich op verschillende manier in om de bestaande samenwerkingen of nieuwe samenwerkingen tussen scholen en culturele partners te bestendigen, onder meer via samenwerkingsovereenkomsten, convenanten of het inrichten van stuurgroepen.

Positie van de penvoerder

- De penvoerder positioneert zich als verbinder binnen het netwerk. In de plannen komen verschillende rollen aan bod: verbinder/bemiddelaar/makelaar, aanjager/inspirator/initiator/stimulator, organisator, facilitator, regisseur, ondersteuner en begeleider van scholen en instellingen, procesbegeleider. In grotere gebieden neemt de penvoerder vaak een meer faciliterende rol in, dan in gebieden met relatief weinig scholen en instellingen.
- Een deel van de penvoerders beschrijft de dekking en kwaliteit van het culturele veld. Vaak gaat het om een breed aantal vertegenwoordigde disciplines. De kwaliteit komt in een enkel plan aan bod.
- De samenwerking met gemeenten komt in enkele plannen naar voren. Het gaat bijvoorbeeld om terugkerende (verantwoordings)gesprekken, of actieve deelname aan netwerken/stuurgroepen. Verschillende penvoerders beschrijven hoe CmK past binnen het lokale cultuurbeleid, door in te spelen op ambities en prioriteiten van de gemeente, het beschrijven van andere regelingen op het gebied van cultuureducatie of door de koppeling te maken met andere domeinen.
- Maar ook een deel van de penvoerders besteedt juist nauwelijks aandacht aan de samenwerking met gemeenten of provincies of de positie van CmK binnen het lokale cultuurbeleid.

Visievorming en borging

- Vrijwel alle penvoerders geven aan dat visievorming een centraal uitgangspunt is in de contacten met de scholen. Hoe penvoerders dat invullen verschilt. M.b.t. visievorming gaat het voornamelijk

over scholen. Visievorming van culturele instellingen komt minder aan bod en waar dat wel het geval is, vaak in samenhang met scholen. Hier zou vanuit het FCP aandacht voor gevraagd kunnen worden.

- In de meeste gevallen is er in ieder geval sprake van een contactpersoon vanuit de penvoerder met de scholen; een accountmanager, adviseur of coördinator. Deze personen zetten in op een duurzame relatie en hebben de taak om scholen te begeleiden bij visievorming en beleidsontwikkeling.
- Sommige penvoerders werken met vaste modellen of trajecten om scholen te begeleiden. Vaak worden scholen dan ingedeeld in bepaalde fases van hun ontwikkeling.
- Belangrijk onderdeel binnen de visievorming is het inpassen van cultuureducatie binnen de eigen onderwijsvisie. Verschillende penvoerders schenken hier aandacht aan. Ook het draagvlak binnen de school komt aan bod.
- Stuurgroepen waarin de penvoerder, instellingen en scholen zijn vertegenwoordigd bewaken binnen verschillende plannen de hoofdlijnen en dragen zorg voor visieontwikkeling.
- Penvoerders benoemen specifiek het coachen, begeleiden of professionaliseren van leerkrachten, icc'ers, schoolleiders, bestuurders en culturele partners met betrekking tot visievorming.

Facultatieve doelstellingen

- Bij 26 penvoerders is het opzetten van samenhangende programma's voor verbinding PO en VO onderdeel van het plan. Enerzijds vindt verbinding plaats door ontwikkelen van doorlopende leerlijnen, overkoepelende thema's of gezamenlijke visies. Anderzijds ontstaat verbinding door het bevorderen van expertise.
- In 28 plannen staat een specifieke omschrijving van het ontwikkelen van integrale cultuureducatie activiteiten. Veelal gebeurt dit in combinatie met 'labs' of 'maakplaatsen', platformen waar op experimentele basis nieuw curriculum wordt ontwikkeld. Combinaties van cultuureducatie met taal of techniek worden meerdere malen ingezet.
- In het grootste deel van de plannen (38) wordt enige aandacht geschonken aan de aansluiting van cultuureducatie activiteiten binnen en buiten school. De aansluiting binnen- en buitenschools gebeurt enerzijds in samenwerking met organisaties als wijkcentra, opvang, IKC's of welzijnsorganisaties. Anderzijds gebeurt dit met culturele instellingen.

Kansengelijkheid

- Alle penvoerders zetten in op kansengelijkheid via het zogenoemde tweesporenbeleid.
- In hoeverre het bij de nieuwe scholen gaat om scholen met achterstandsscores of scholen in een 'schrale culturele omgeving' is in de meeste plannen niet te achterhalen. Een enkeling geeft aan hoeveel achterstandsscholen bereikt dienen te worden.

- Penvoerders geven ook vorm aan kansengelijkheid door specifieke scholen te benoemen met te weinig cultuureducatie (als speciaal onderwijs, internationale scholen, specifieke levensbeschouwing).
- In spoor 1 richten de penvoerders zich op de bestaande scholen. Er wordt ingezet op verdieping en verduurzaming.
- In spoor 2 gaat het om nieuwe scholen die niet eerder deelnamen aan CmK. Bij deze scholen wordt ingezet op kennismaking en enthousiasmeren.
- Veel penvoerders maken gebruik van een model waarbinnen scholen verschillende ontwikkelfasen doorlopen. Bij iedere ontwikkelfase past een ander traject, van kennismaken en visievorming (waarom willen we cultuuronderwijs?) tot meer eigenaarschap en verankering.

Monitoring en evaluatie

- Monitoring en evaluatie komt in de meeste gevallen aan bod via een kwalitatieve evaluatie, veelal in de vorm van periodieke gesprekken.
- Enkele penvoerders werken met eigen monitorinstrumenten (vragenlijsten, nulmetingen). Enkele penvoerders geven expliciet aan dat monitoring op basis van kwantitatieve gegevens onderdeel is van het proces. Impactmeting bij leerlingen komt in vier plannen aan bod.
- In de meerderheid van de plannen wordt Evi genoemd. In vijftien plannen is men al gestart of is men zeker van plan daarmee te starten.
- Doordat veel begrippen (als verduurzaming, verankering, kwaliteitsverbetering) weinig uitgewerkt zijn, is het lastig om deze begrippen te monitoren en te bepalen wanneer het programma succesvol is. Het is aan te bevelen om vanuit het FCP met de penvoerders het gesprek aan te gaan over deze begrippen: wat bedoelen we hiermee? Is er een gezamenlijke taal te ontwikkelen?

Bijlage 1 - Kwantitatieve prestatieafspraken

Verplichte doelgroep: het primair onderwijs, inclusief het speciaal onderwijs en het culturele veld

No.	Naam penvoerder	Spoor 1: scholen die ook al in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt en nog worden onderhouden.	Spoor 1: docenten die ook al in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt en nu wederom in het programma zijn opgenomen.	Spoor 2: scholen die nog niet in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt.	Spoor 2: docenten die nog niet in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt en nu deelnemen aan het programma.	Culturele instellingen (incl. zelfstandigen)
1	Artiance centrum voor de kunsten	51	765	7	105	80
2	Bibliotheek Hilversum	22	43	14	31	17
3	Compenta	246	968	16	64	73
4	Concordia	68	75	0	0	23
5	Cultura	39	216	15	94	24
6	Cultuur Oost	460	5060	110	1210	40
7	Cultuureducatiegroep	63	450	16	130	236
8	Cultuurkwadraat	130	320	20	80	60
9	CultuurSchakel	58	580	35	300	60
10	Cultuurstation	26	435	30	325	53
11	De Domijnen	24	432	8	144	70
12	De Kubus	40	320	52	416	40
13	De Lindenberg	21	442	8	100	102
14	DOK	10	224	6	112	30
15	Fluxus	47	1242	10	208	124
16	GIGANT - Markant in Cultuur	16	399	16	350	30
17	Hart	27	324	25	350	60
18	K&C	232	1507	13	84	60

19	KCR	105	450	82	400	38
20	Keunstwurk	350	1600	12	368	160
21	Kumulus Centrum voor Kunsteducatie	30	245	14	150	75
22	Kunst Centraal	170	3400	40	800	100
23	Kunst en Cultuur Zoetermeer	23	75	22	66	25
24	Kunstcircuit Deventer	8	106	7	143	30
25	Kunstencentrum Venlo	109	400	0	400	72
26	Kunstgebouw	356	2180	129	2140	875
27	Kunstkade	57	350	0	0	422
28	Kunstloc Brabant	480	7000	220	3200	400
29	Mocca	120	140	80	100	100
30	OYFO	24	224	0	0	8
31	Parkvilla	19	154	20	166	113
32	Pier K	8	133	24	444	25
33	Platform C	12	240	22	440	14
34	Plein C	213	2267	114	1112	521
35	RICK	63	630	9	90	60
36	Rijnbrink	225	1575	60	420	40
37	Rozet Arnhem	17	345	8	199	35
38	Scholen in de Kunst	43	359	12	108	70
39	SCHUNCK	35	360	15	150	40
40	Stadkamer	42	598	17	242	160
41	Stichting voor Cultuureducatie Zuid-Holland-Zuid	365	2180	129	2140	879
42	Theater- en Productiehuis Almere	30	468	35	546	200
43	TivoliVredenburg	33	429	12	169	14
44	Westland Cultuurweb	39	300	2	0	100

Facultatieve doelgroep: het voortgezet onderwijs, inclusief het speciaal voortgezet onderwijs exclusief het VMBO.

No.	Naam penvoerder	Spoor 1: scholen die ook al in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt en nog worden onderhouden.	Spoor 1: docenten die ook al in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt en nu wederom in het programma zijn opgenomen.	Spoor 2: scholen die nog niet in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt.	Spoor 2: docenten die nog niet in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt en nu deelnemen aan het programma.
1	Artiance centrum voor de kunsten	0	0	4	16
2	Bibliotheek Hilversum	0	0	0	0
3	Compenta	0	0	8	80
4	Concordia	0	0	0	52
5	Cultura	0	0	0	0
6	Cultuur Oost	0	0	0	0
7	Cultuureducatiegroep	1	2	1	1
8	Cultuurkwadraat	7	14	4	12
9	CultuurSchakel	0	0	20	40
10	Cultuurstation	0	0	0	0
11	De Domijnen	0	0	0	0
12	De Kubus	0	0	0	0
13	De Lindenberg	0	0	0	0
14	DOK	0	0	0	0
15	Fluxus	0	0	3	10
16	GIGANT - Markant in Cultuur	0	0	2	20
17	Hart	0	0	0	0
18	K&C	3	30	5	50
19	KCR	0	0	12	80
20	Keunstwurk	0	0	0	0
21	Kumulius Centrum voor Kunsteducatie	0	0	3	15
22	Kunst Centraal	0	0	3	6

23	Kunst en Cultuur Zoetermeer	0	0	5	8
24	Kunstcircuit Deventer	1	8	4	22
25	Kunstencentrum Venlo	0	0	4	4
26	Kunstgebouw	5	7	28	91
27	Kunstkade	0	0	0	0
28	Kunstloc Brabant	13	133	7	67
29	Mocca	7	12	14	14
30	OYFO	0	0	4	18
31	Parkvilla	2	16	2	16
32	Pier K	0	0	0	0
33	Platform C	0	0	0	0
34	Plein C	0	0	6	20
35	RICK	2	20	3	30
36	Rijnbrink	10	20	12	24
37	Rozet Arnhem	0	0	2	5
38	Scholen in de Kunst	0	0	3	9
39	SCHUNCK	6	32	2	8
40	Stadkamer	6	18	16	39
41	Stichting voor Cultuureducatie Zuid-Holland-Zuid	5	7	28	91
42	Theater- en Productiehuis Almere	0	0	6	30
43	TivoliVredenburg	0	0	0	0
44	Westland Cultuurweb	0	0	2	8

Facultatieve doelgroepen: het VMBO.

No.	Naam penvoerder	Spoor 1: scholen die ook al in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt en nog worden onderhouden.	Spoor 1: docenten die ook al in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt en nu wederom in het programma zijn opgenomen.	Spoor 2: scholen die nog niet in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt.	Spoor 2: docenten die nog niet in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt en nu deelnemen aan het programma.
1	Artiance centrum voor de kunsten	0	0	4	18
2	Bibliotheek Hilversum	0	0	0	0
3	Compenta	0	0	0	0
4	Concordia	1	2	2	4
5	Cultura	0	0	0	0
6	Cultuur Oost	0	0	5	35
07	Cultuureducatiegroep	0	0	0	0
8	Cultuurkwadraat	1	3	2	6
9	CultuurSchakel	0	0	0	0
10	Cultuurstation	0	0	4	20
11	De Domijnen	0	0	0	0
12	De Kubus	0	0	0	0
13	De Lindenberg	0	0	4	15
14	DOK	0	0	0	0
15	Fluxus	0	0	0	0
16	GIGANT - Markant in Cultuur	0	0	2	16
17	Hart	0	10	5	10
18	K&C	0	0	35	350
19	KCR	0	0	4	20
20	Keunstwurk	0	0	0	0
21	Kumulius Centrum voor Kunsteducatie	0	0	2	15
22	Kunst Centraal	0	0	4	8

23	Kunst en Cultuur Zoetermeer	0	0	0	0
24	Kunstcircuit Deventer	0	0	0	0
25	Kunstencentrum Venlo	0	0	2	2
26	Kunstgebouw	1	1	11	28
27	Kunstkade	0	0	10	50
28	Kunstloc Brabant	26	264	13	132
29	Mocca	15	18	32	40
30	OYFO	0	0	1	3
31	Parkvilla	0	0	0	0
32	Pier K	0	0	0	0
33	Platform C	0	0	0	0
34	Plein C	0	0	6	27
35	RICK	2	20	1	10
36	Rijnbrink	6	12	4	8
37	Rozet Arnhem	0	0	0	0
38	Scholen in de Kunst	0	0	3	9
39	SCHUNCK	2	8	2	8
40	Stadkamer	0	0	8	18
41	Stichting voor Cultuureducatie Zuid-Holland-Zuid	1	1	11	28
42	Theater- en Productiehuis Almere	2	16	0	0
43	TivoliVredenburg	0	0	0	0
44	Westland Cultuurweb	0	0	5	20

Facultatieve doelgroep: het MBO

No.	Naam penvoerder	Spoor 2: scholen die nog niet in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt.	Spoor 2: docenten die nog niet in CmK 2013-2016 en CmK 2017-2020 zijn bereikt en nu deelnemen aan het programma.
1	Artiance centrum voor de kunsten	0	0
2	Bibliotheek Hilversum	0	0
3	Compenta	1	6
4	Concordia	0	0
5	Cultura	0	0
6	Cultuur Oost	0	0
7	Cultuureducatiegroep	0	0
8	Cultuurkwadraat	1	3
9	CultuurSchakel	0	0
10	Cultuurstation	0	0
11	De Domijnen	0	0
12	De Kubus	1	0
13	De Lindenberg	1	0
14	DOK	0	0
15	Fluxus	0	0
16	GIGANT - Markant in Cultuur	0	0
17	Hart	2	0
18	K&C	0	0
19	KCR	3	45
20	Keunstwurk	2	75
21	Kumulus Centrum voor Kunsteducatie	0	0
22	Kunst Centraal	0	0
23	Kunst en Cultuur Zoetermeer	0	0
24	Kunstcircuit Deventer	0	0

25	Kunstencentrum Venlo	1	1
26	Kunstgebouw	1	2
27	Kunstkade	5	10
28	Kunstloc Brabant	0	0
29	Mocca	2	2
30	OYFO	0	0
31	Parkvilla	0	0
32	Pier K	0	0
33	Platform C	0	0
34	Plein C	0	0
35	RICK	1	10
36	Rijnbrink	0	0
37	Rozet Arnhem	0	0
38	Scholen in de Kunst	1	0
39	SCHUNCK	0	0
40	Stadkamer	0	0
41	Stichting voor Cultuureducatie Zuid-Holland-Zuid	1	2
42	Theater- en Productiehuis Almere	0	0
43	TivoliVredenburg	0	0
44	Westland Cultuurweb	0	0

Bijlage 2 – Subsidie en matchingsbijdrage per jaar

No.	Naam penvoerder	Aangevraagde subsidie FCP	Matching Provincie	Matching gemeente	Matchingsbijdrage totaal	Matchingspercentage
1	Artiance centrum voor de kunsten	€ 332.476	-	€ 332.476	€ 332.476	50%
2	Bibliotheek Hilversum	€285.152		€285.152	€285.152	50%
3	Compenta	€1.555.248	€1.555.248	-	€1.555.248	50,08%
4	Concordia	€502.400	-	€502.400	€502.400	50,31%
5	Cultura	€3.64560	-	€3.64560	€3.64560	50%
6	Cultuur Oost	€4.606.716	€4.606.716	-	€4.606.716	50%
7	Cultuureducatiegroep	€ 741.872		€ 741.872	€ 741.872	50%
8	Cultuurkwadraat	€ 1.210.380	€ 810.380	€ 400.000	€ 1.210.380	50%
9	CultuurSchakel	€ 1.699.552		€ 1.699.552	€ 1.699.552	50%
10	Cultuurstation	€ 731.988		€ 731.988	€ 731.988	50%
11	De Domijnen	€ 422.020	€218.168	€203.856	€ 422.020	50%
12	De Kubus	€ 659.308	€673.228		€673.228	50,52%
13	De Lindenberg	€ 558.468		€ 558.468	€ 558.468	50%
14	DOK	€ 325.996		€ 325.996	€ 325.996	50%
15	Fluxus	€ 514.008		€ 745.532	€ 745.532	59,48%
16	GIGANT - Markant in Cultuur	€ 513.324		€ 513.324	€ 513.324	50%
17	Hart	€ 587.020		€ 587.020	€ 587.020	50%
18	K&C	€ 1.85.408	€1.114.54	€ 730.904	€ 1.85.408	50%
19	Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam (KCR) ²	€ 2.190.800				
20	Keunstwurk	€ 1.657.624	€ 1.657.624		€ 1.657.624	50%

² Matching door gemeente en provincie, matching verschilt over de jaren

34.86%	50%	50%	59.43%
--------	-----	-----	--------

21	Kumulus Centrum voor Kunsteducatie	€ 653.976	€ 269.828	€ 440.048	€ 709.876	52,05%
22	Kunst Centraal	€ 2.546.580	€ 1.665.992	€ 880.588	€ 2.546.580	50%
23	Kunst en Cultuur Zoetermeer	€ 394.823		€ 394.823	€ 394.823	50%
24	Kunstcircuit Deventer	€ 315.864		€ 315.864	€ 315.864	50%
25	Kunstencentrum Venlo	€ 891.332	€ 667.800	€ 223.528	€ 891.332	50%
26	Kunstgebouw - Stichting Kunst en Cultuur Zuid Holland ³	€ 4.337.865				
27	Kunstkade	€ 389.014		€ 389.014	€ 389.014	50%
28	Kunstloc Brabant	€ 7.309.600		€ 7.358.516	€ 7.358.516	56,97%
29	Mocca	€ 2.788.060		€ 2.788.060	€ 2.788.060	50%
30	OYFO	€ 254.960		€ 255.040	€ 255.040	50,01%
31	Parkvilla	€ 441.716		€ 450.716	€ 450.716	50,50%
32	Pier K	€ 342.492		€ 342.492	€ 342.492	50%
33	Platform C	€ 461.668		€ 461.668	€ 461.668	50%
34	Plein C	€ 3.412.316	€ 3.000.000	€ 2.677.160	€ 5.677.160	62,46%
35	Regionaal Instituut Cultuur en Kunsteducatie RICK	€ 747.978	€ 747.978		€ 747.978	50%
36	Rijnbrink	€ 2.178.212	€ 2.178.212		€ 2.178.212	50%
37	Rozet Arnhem	€ 503.276		€ 503.276	€ 503.276	50%
38	Scholen in de Kunst	€ 588.756		€ 588.756	€ 588.756	50%
39	SCHUNCK	€ 811.687	€ 620.656	€ 191.030	€ 811.687	50%
40	Stadkamer	€ 402.891		€ 402.891	€ 402.891	50%
41	Stichting voor Cultuureducatie Zuid-Holland-Zuid ⁴	€ 4.337.865				
42	Theater- en Productiehuis Almere	€ 656.976		€ 656.976	€ 656.976	50%

³ Matching door gemeente, matching verschilt over de jaren

50,51	50,39	50,39	50,39
-------	-------	-------	-------

⁴ Matching door gemeente, matching verschilt over de jaren

50,51	50,39	50,39	50,31
-------	-------	-------	-------

43	TivoliVredenburg	€ 1.115.056	€ 1.115.056	€ 1.115.056	50%
44	Westland Cultuurweb	€ 343.185	€ 343.185	€ 343.185	50%

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 410
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl
KvK 33176766
www.dsp-groep.nl

DSP-groep is een onafhankelijk bureau voor onderzoek, advies en management, gevestigd aan de IJ-oever in Amsterdam. Sinds de oprichting van het bureau in 1984 werken wij veelvuldig in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook voor maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal of lokaal niveau. Het bureau bestaat uit 40 medewerkers en een groot aantal freelancers.

Dienstverlening

Onze inzet is vooral gericht op het ondersteunen van opdrachtgevers bij het aanpakken van complexe beleidsvraagstukken binnen de samenleving. We richten ons daarbij met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van zo'n vraagstuk. In dit kader kunnen we bijvoorbeeld een onderzoek doen, een registratie- of monitorsysteem ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of (tijdelijk) het management van een project of organisatie voeren.

Expertise

Onze focus richt zich met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van een vraagstuk. Wij hebben o.a. expertise op het gebied van transitie in het sociaal domein, kwetsbare groepen in de samenleving, openbare orde & veiligheid, wonen, jeugd, sport & cultuur.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers.